

ПРОТОКОЛ УЗГОДЖЕННЯ ПОЗИЦІЙ
щодо проекту Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів
щодо забезпечення гармонізації кримінального законодавства
з положеннями міжнародного права»

1. Неврегульовані розбіжності

Редакція спірної частини проекту акта	Найменування органу виконавчої влади, що подав зауваження (пропозиції) та їх зміст	Мотиви відхилення зауважень (пропозицій) розробником
1. Верховна Рада України постановляє: I. Внести зміни до таких законодавчих актів України: 1. У Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25 — 26, ст. 131 із наступними змінами): 1) доповнити статтею 8¹ такого змісту: «Стаття 8¹. Чинність закону про кримінальну відповідальність щодо злочинів незалежно від місця їх вчинення Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які вчинили агресію (стаття 437), злочини проти людяності (стаття 437¹), воєнні злочини (статті 438 — 438⁶) або геноцид (стаття 442), підлягають кримінальній відповідальності на підставі цього Кодексу незалежно від місця вчинення злочину.» ...	Генеральна прокуратура України Запропонована редакція статті 8¹ КК України, якою пропонується передбачити чинність закону про кримінальну відповідальність щодо певної категорії злочинів незалежно від місця їх вчинення, не узгоджується з положеннями статей 7-8 цього Кодексу, які передбачають чинність закону про кримінальну відповідальність щодо злочинів, вчинених за межами України.	Не враховано. Зауваження має неконкретний характер, оскільки не вказано, у чому саме полягає неузгодженість запропонованої редакцією Закону статті 8¹ КК зі статтями 7, 8 КК. Положення останніх не містять заборон стосовно встановлення юрисдикції з огляду на вид злочину, що власне й передбачено в статті 8¹ КК в редакції проекту Закону. Понад те, статті 6, 7 та 8 КК завідомо сформульовані в спосіб, який не узгоджується зі справжнім змістом універсальної юрисдикції - підставою її виникнення є не громадянство винного, не місце вчинення злочину або інші обставини, про які йдеться у статтях 6, 7 та 8 КК, а лише вид вчиненого злочину. Окремо слід відмітити, що положення статей 6, 7 та 8 КК у своїй сукупності не забезпечують належного обсягу юрисдикційних повноважень України щодо так званих основних злочинів за міжнародним правом. Зокрема, йдеться про повноваження переслідувати злочини агресії,

		злочини проти людяності та значну частину воєнних злочинів, вчинені іноземними громадянами поза межами території України. Попри те, що кожне з цих діянь є злочином за звичаєвим міжнародним правом, що підтверджено у Висновку КСУ в справі про Римський статут, в обумовлених ситуаціях (вчинення таких злочинів іноземними громадянами поза межами території України) здійснення юрисдикції на підставі частини першої статті 8 КК неможливе, оскільки не існує міжнародних договорів за участю України, які б вимагали встановлення відповідальності за вказані діяння.
2. Верховна Рада України постановляє: I. Внести зміни до таких законодавчих актів України: 1. У Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25 — 26, ст. 131 із наступними змінами): ... 9) статтю 127 викласти у такій редакції: «Стаття 127. Катування 1. Катування, тобто жорстоке, нелюдське чи таке, що принижує гідність, поводження з іншою людиною, яке полягає в умисному заподіянні їй шляхом дії або	Генеральна прокуратура України Редакція частини першої статті 127 КК України (Катування) потребує доопрацювання, оскільки у разі запровадження відповідальності за «жорстоке, нелюдське чи таке, що принижує гідність, поводження з іншою людиною, яке полягає в умисному заподіянні їй шляхом дій або бездіяльності сильного фізичного чи морального страждання» до кримінальної відповідальності може бути притягнуто особу, наприклад, за образу іншої особи або лайку із застосуванням принизливих висловів стосовно іншої особи.	Не враховано. Зміни до статті 127 КК пропонуються підпунктом 9 пункту 1 розділу I проекту Закону. Нині Конвенція проти катувань 1984 року не може вважатись правовим актом, що вичерпно передає суть заборони катування за міжнародним правом та, відповідно, не може вважатись єдиним орієнтиром, який слід брати до уваги при здійсненні імплементаційних заходів на національному рівні. Зокрема, на цю обставину вже досить давно вказав МКТЮ у вироку в справі Prosecutor v. Kunarac et al. (2002), пар. 148: «...Вимога щодо статусу державної посадової особи не є вимогою за звичаєвим міжнародним правом у контексті

бездіяльності сильного фізичного чи морального страждання або болю, — карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років. 2. Те саме діяння, вчинене з метою примусити потерпілого чи іншу особу вчинити дії, що суперечать їх волі, у тому числі отримати від нього або іншої особи відомості чи визнання, або з метою покарати його чи іншу особу за дії, скоєні ним або іншою особою чи у скоєнні яких він або інша особа підозрюється, або з метою залякування чи дискримінації його або інших осіб — карається позбавленням волі на строк від трьох до шести років. 3. Діяння, передбачене частинами першою або другою цієї статті, вчинене повторно або за попередньою змовою групою осіб, або з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості — карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років. 4. Діяння, передбачене частиною другою цієї статті, вчинене представником влади, особою, що перебуває на державній службі в Україні, посадовою особою іноземної держави або особою, яка	Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України Висловлюємо застереження щодо запропонованої проектом Закону редакції частини першої статті 127 КК, яка на практиці може призвести у процесі кваліфікації злочину до колізії між статтею 125 та частиною першою статті 126 КК, оскільки у цих статтях фактично дублюється об'єктивна сторона складу злочину.	кримінальної відповідальності приватних осіб за катування поза сферою Конвенції проти катувань». Тим самим МКТЮ визнав, що за звичаєвим міжнародним правом юридична конструкція катування не включає такий елемент як спеціальний суб'єкт злочину. До того ж МКТЮ визнав, що за звичаєвим міжнародним правом катування має вчинятись з будь-якою метою, але не обов'язково тією, яка передбачена статтею 1 Конвенцією 1984 року. Оскільки будь-який умисний злочин так чи інакше вчиняється з певною метою (в окремих випадках вона має значення для кваліфікації скоєного, а в інших — ні), підхід МКТЮ de facto маргіналізує значення спеціальної мети як однієї із визначальних ознак катування. Відголоском цього є, наприклад, те, що стаття 7 РС, характеризуючи катування як прояв злочину проти людяності вже не вказує на жодну мету винного. Таким чином, сучасне звичаєве міжнародне право фактично відкидає два із трьох елементів (спеціального суб'єкта та спеціальну мету) дефініції катування, яка передбачена у статті 1 Конвенції 1984 року. Враховуючи це, природа катування криється в його об'єктивній стороні, тобто в спричиненні сильного болю чи сильних страждань іншій людині, та в умисному вчиненні таких дій.
---	---	---

незаконно здійснює владні чи управлінські функції на тимчасово окупованій території України, з використанням влади чи службового становища, або вчинене іншою особою, яка діє з підбурювання, з відома чи за мовчазної згоди однієї із зазначених вище осіб, —

карається позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років.»

Не може йти мова про те, що положення пропонованої статті 127 КК «дублюватимуть» положення статей 125 та 126 КК. Склади злочину, які пропонується передбачити в новій редакції статті 127 КК, взагалі не охоплюють спричинення будь-яких тілесних ушкоджень. У випадку заподіяння такої шкоди здоров'ю, вона має кваліфікуватись за сукупністю злочинів, передбачених статтями 121, 122 або 125 КК. Склади злочинів, передбачені статтею 126 КК, у свою чергою охоплюють заподіяння фізичного болю, але не страждань. Завдання потерпілому, наприклад, одного чи декількох ударів під час бійки не рівнозначне спричиненню йому страждань.

Питання про те, чи охоплює об'єктивна сторона катування заподіяння тілесних ушкоджень в принципі не має зв'язку з суб'єктивними ознаками цього злочину. Заподіяння тілесних ушкоджень під час катування і з точки зору чинної, і з точки зору пропонованої редакції статті 127 КК має додатково кваліфікуватись за ст.ст. 121, 122, 125 КК.

Оціночність об'єктивних ознак катування притаманна і Конвенції 1984 року, і чинній редакції статті 127 КК, і пропонованій редакції цього положення. Такий стан речей зумовлений юридичною природою цього виду злочину. Його об'єктивні ознаки в принципі не можуть бути формалізовані.

3. Верховна Рада України постановляє: I. Внести зміни до таких законодавчих актів України: 1. У Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25 — 26, ст. 131 із наступними змінами): ... 10) доповнити статтею 236¹ такого змісту: «Стаття 236¹. Екоцид Масове знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери або водних ресурсів, а також вчинення інших дій, що можуть спричинити екологічну катастрофу, — караються позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років.» ...	Генеральна прокуратура України Доповнення цього Кодексу новою статтею 236¹ (Екоцид) потребує конкретизації суспільно небезпечних наслідків, адже без чіткого визначення термінів «масове знищення» або «екологічна катастрофа» існування цієї статті у запропонованому вигляді є недоцільним, оскільки відповідальність за забруднення або псування земель, забруднення атмосферного повітря, порушення правил охорони вод, забруднення моря, незаконну порубку лісу вже передбачено окремими статтями КК України (статті 239, 241, 242, 243, 246).	Не враховано. Пропонована у проекті Закону стаття 236¹ КК не є новою у традиційному розумінні, оскільки її текст дублює текст чинної статті 441 КК. Відповідно, висловлене зауваження слід адресувати не стільки пропонованій статті 236¹ КК, скільки чинній статті 441 КК. Метою проекту Закону не є вдосконалення положень законодавства, які встановлюють відповідальність за будь-які інші діяння, окрім так званих основних злочинів за міжнародним правом (агресія, злочини проти людяності, воєнні злочини й геноцид) та катування, правовий режим якого максимально близький до основних злочинів. Відповідно, врахування зауважень щодо статті 236¹ КК в редакції проекту Закону буде виходити за рамки предмету законопроекту та ставитиме під сумнів його цілісність.
4. Верховна Рада України постановляє: I. Внести зміни до таких законодавчих актів України: 1. У Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25 — 26, ст. 131 із наступними змінами): ...	Генеральна прокуратура України Виключення статей 432, 433 КК України призведе до декриміналізації дій стосовно цивільного населення. Міністерство внутрішніх справ України	Не враховано. Норми статті 432 КК незалежно від сфери їх застосування є спеціальними щодо норм статей розділу VI «Злочини проти власності». Виокремлення спеціальних норм має підпорядковуватись певним цілям, а саме — цілям посилення чи, навпаки, пом'якшення кримінальної відповідальності. У цьому

12) статті 432 — 434 виключити;	Вважаємо необґрунтованою пропозицію законопроекту щодо виключення статей 432 (Мародерство), 433 (Насильство над населенням у районі воєнних дій), 434 (Погане поводження з військовополоненими) КК України. На нашу думку, доцільно врахувати особливості зазначених злочинів та розглянути питання щодо включення відповідних дій, які містять склад злочинів, до відповідних статей розділу «Злочини проти основ міжнародного права» КК України в редакції законопроекту.	контексті автономне існування у КК статті 432 КК є важкозрозумілим. Наприклад, передбачений частиною другою цієї статті розбій в районі воєнних дій карається більш суворо, аніж основний різновид розбою (частина перша статті 187 КК), однак за розбій, поєднаний з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище (частина третя статті 187 КК), вже передбачена більш сувора відповідальність, аніж за частина друга статті 432 КК. Отже, якщо у першому випадку кваліфікація дій особи за частиною другою статті 432 КК буде означати посилення кримінальної відповідальності (у порівнянні з частиною першою статті 187 КК), то вже в другому випадку буде мати місце зворотна ситуація — кваліфікація за частиною другою статті 432 КК означатиме пом'якшення кримінальної відповідальності у порівнянні з частиною третьою статті 187 КК. За таких умов мета існування в тексті КК статті 432 КК є незрозумілою. Відповідно, її виключення не лише не матиме наслідком скасування злочинності яких-небудь діянь (усі випадки, на які гіпотетично може поширюватись стаття 432 КК в разі її виключення охоплюватимуться або статтями розділу VI «Злочини проти власності», або статтею 438² КК), а й надасть кримінальному закону більшій внутрішньої послідовності.
--	--	--

		У випадку виключення статті 434 КК та викладення в новій редакції статті 438 КК можна говорити про скасування злочинності певних діянь лише за умови, що з точки зору змісту чинних редакцій статей 434 та 438 КК ознаки «погане поводження з військовополоненими» та «жорстоке поводження з військовополоненими» мають різний юридичний зміст. Однак, якщо таке розмежування справді має місце, межа між поганим та жорстоким поводженням виглядає вкрай невизначеною. Ускладнює ситуацію те, що в частині першій статті 434 КК розмежовуються погане поводження з військовополоненими та погане поводження з військовополоненими, пов'язане з особливою жорстокістю. У світлі цього необхідним є проведення чіткої межі між «нормальним» поводженням з військовополоненими (незлочинне діяння) - поганим поводженням з ними (стаття 434 КК) - поганим поводженням, пов'язаним з особливою жорстокістю (стаття 434 КК) - жорстоким поводженням (стаття 438 КК), що є недоцільним. При цьому міжнародному гуманітарному праву відоме лише нелюдське (жорстоке) поводження з військовополоненими. У тексті статті 432 КК фігурує формулювання «поле бою», у назві та тексті статті 433 КК - «воєнні дії». Відповідно, ці
--	--	---

		положення прямо вказують на те, що діяння, за які передбачена відповідальність цими положеннями закону, можуть вчинятись виключно в контексті збройного конфлікту. Отже, у випадку виключення цих положень жодної декриміналізації не відбудеться.
5. Верховна Рада України постановляє: I. Внести зміни до таких законодавчих актів України: 1. У Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25 — 26, ст. 131 із наступними змінами): ... 15) доповнити статтею 436² такого змісту: «Стаття 436². Особливості кримінальної відповідальності за злочини проти основ міжнародного права 1. Статті цього розділу повинні застосовуватися судом з огляду на положення міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, і звичаєвого міжнародного права, що були чинними на час вчинення відповідного діяння, та з урахуванням практики	Генеральна прокуратура України Окремі положення статті 436² КК, якими передбачено, що «Положення цього розділу для питань кваліфікації злочинів мають пріоритет перед положеннями інших розділів Особливої частини Кодексу.», є неприйнятними, оскільки чинне законодавство передбачає пріоритет лише нормативно-правових актів, а не окремих його норм. Запровадження кримінальної відповідальності військових командирів або інших осіб, що фактично діють як військові командири, за злочини, вчинені їх підлеглими, суперечить принципу індивідуальної відповідальності. Міністерство внутрішніх справ України Слід зазначити, що в законопроекті порушено структуру розташування норм КК України. Зокрема, запропоновану	Не враховано. Пріоритетність одних положень Особливої частини КК над іншими, по-перше, в окремих випадках закладається самим законодавцем (наприклад, статті 192, 434 КК), в інших випадках така пріоритетність виникає на підставі правил подолання конкуренції кримінально-правових норм, розроблених доктриною та сприйнятих судовою практикою (наприклад, абзац перший п. 11, абзац третій пункту 12 постанови Пленуму ВСУ від 04.06.2010 № 7). Поняття «військовий командир» за своєю природою є не кримінально-правовим, а таким, що відноситься до сфери міжнародного гуманітарного права. Відповідно, визначення цього поняття в тексті КК було б не правильним. Не враховано. Так, положення статті 436² КК в редакції проекту Закону дійсно є нестандартними з точки зору загального змісту Особливої

застосовування цих положень міжнародними кримінальними судами (трибуналами). 2. Положення цього розділу для питань кваліфікації злочинів мають пріоритет перед положеннями інших розділів Особливої частини Кодексу. Якщо особа з тих чи інших причин не підлягає кримінальній відповідальності відповідно до положень цього розділу, це не перешкоджає притягненню до кримінальної відповідальності такої особи на підставі інших положень цього Кодексу за наявності достатніх для того підстав. 3. Частина друга цієї статті не перешкоджає одночасному застосовуванню положень цього розділу та положень іншого розділу Особливої частини Кодексу, якщо вчинене особою діяння являло собою два або більше злочинів, передбачених статтями цього та іншого розділів Особливої частини Кодексу. 4. Виконавцями (співвиконавцями) злочинів, передбачених статтями цього розділу, визнаються особи, які вчинили такі злочини безпосередньо або шляхом використання інших осіб, незалежно	законопроектом статтю 436² (Особливості кримінальної відповідальності за злочини проти основ міжнародного права) КК України доцільно віднести до загальної частини КК України, оскільки зазначена стаття містить положення загального характеру і не містить будь-якого складу злочину.	частини КК, однак їх розміщення у Загальній частині КК виглядало б порушенням правил поділу кримінального права на Загальну та Особливу частину. Загальну частину кримінального права утворюють положення, які можуть бути застосовані у випадку вчинення будь-якого злочину (наприклад, положення про призначення покарання), або ж у випадку вчинення обмеженого, але широкого кола злочинів, не ідентифікованих видовою ознакою (наприклад, положення щодо стадій злочинів застосовуються лише щодо умисних злочинів; положення про кримінальну відповідальність неповнолітніх — лише щодо злочинів, вчинених особами, що не досягли 18-річного віку). У той же час правила, передбачені статтею 436² КК, можуть застосовуватись виключно щодо обмеженого кола видів злочинів, а отже не можуть вважатись «загальними» у тому сенсі, в якому стосується норм Загальної частини КК. Окрім того, в Особливій частині КК вже існує стаття подібна за своїм змістом та функціональним призначенням до пропонованої статті, а саме - стаття 401 КК.
--	---	--

від того, чи підлягають останні кримінальній відповідальності за вчинене.

5. Військові командири або інші особи, що фактично діють як військові командири, та інші начальники несуть кримінальну відповідальність за злочини, передбачені статтями цього розділу, також у випадках, передбачених цією частиною статті.

Військовий командир або інша особа, що фактично діє як військовий командир, підлягає кримінальній відповідальності за злочини, передбачені статтями цього розділу, якщо вони вчинені силами (особами), які перебувають під їх фактичним командуванням і контролем або залежно від обставин під їх фактичною владою і контролем, внаслідок нездійснення зазначеними особами належного контролю над такими силами (особами) якщо при цьому:

1) військовий командир або інша особа, яка фактично діє як військовий командир, знали або за обставин, які склалися, повинні були знати, що контролювані ними сили (особи) вчиняли або мали намір

вчинити злочин, передбачений однією із статей цього розділу;

2) військовий командир або інша особа, яка фактично діє як військовий командир, не вжили всіх необхідних та розумних заходів у рамках своїх повноважень для запобігання чи припинення вчинення такого злочину або для передачі відповідного питання на розгляд органів, уповноважених здійснювати розслідування або кримінальне переслідування.

Начальник, правовий статус якого не передбачений абзацом другим частини п'ятої цієї статті, підлягає кримінальній відповідальності за злочини, передбачені статтями цього розділу, якщо вони вчинені підлеглими, які перебувають під його фактичною владою і контролем, внаслідок нездійснення ним належного контролю над такими підлеглими, якщо:

а) начальник знав або свідомо проігнорував інформацію про те, що підлеглі вчиняли або мали намір вчинити злочин;

б) злочин стосувався діяльності, що підпадає під фактичну

відповідальність і контроль начальника; та в) начальник не вжив усіх необхідних і розумних заходів у рамках його повноважень для запобігання чи припинення вчинення такого злочину або для передачі відповідного питання на розгляд органів, уповноважених здійснювати розслідування або кримінальне переслідування. Військові командири або інші особи, що фактично діють як військові командири, та інші начальники підлягають кримінальній відповідальності за цією частиною статті та тією статтею (частиною статті) Особливої частини цього Кодексу, яка передбачає злочин, вчинений їх підлеглими. При призначенні покарання військовим командирам або іншим особам, що фактично діють як військові командири, та іншим начальникам суд, керуючись положеннями статей 65-67 цього Кодексу, враховує характер порушення ними своїх обов'язків та їх ставлення до вчиненого підлеглими злочину.»;		
7. Верховна Рада України постановляє:	Генеральна прокуратура України	Не враховано.

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України: 1. У Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25 — 26, ст. 131 із наступними змінами): 16) статтю 437 викласти у такій редакції: ... 17) доповнити статтею 437¹ такого змісту: ... 18) статтю 438 викласти у такій редакції: ... 19) доповнити статтями 438¹ — 438⁶ такого змісту: ...	Диспозиції нових статей 437, 437¹, 438-438⁶ КК України (злочини проти людяності, злочини агресії та воєнні злочини) сформовані шляхом копіювання статей міжнародних договорів. Такий підхід, на наш погляд, не відповідає правилам нормопроєктувальної техніки. Міністерство внутрішніх справ України Значна кількість назв запропонованих законопроектом нових статей КК України містить в собі назву розділів (наприклад, статті 438⁴ та 438⁵). Нові редакції статей мають бути застосовані лише в разі докорінної зміни суті чинної статті, в інших випадках статті доцільно доповнювати. Крім того, майже всі запропоновані законопроектом нові статті КК України дуже складні для сприйняття через надмірну змістовну навантаженість, велику кількість бланкетних норм, що суперечить правилам законодавчої техніки.	Запропоновані проектом Закону зміни є доцільними з огляду на таке. До ратифікації Україною Римського Статуту будь-які прямі відсилки до його тексту є неприйнятними. Також подібні відсилки будуть неприйнятними і після ратифікації, якщо йтиметься про криміналізацію діянь, оскільки статті 6, 7, 8 та 8bis Статуту ані визнають перераховані в них діяння злочинними, ані вимагають від держав криміналізувати такі діяння, а лише встановлюють юрисдикцію МКС стосовно них. Разом з тим, Статут фактично відтворює переважну більшість положень, що визначають злочини, саме названих та інших конвенцій, до яких приєдналася Україна. До того ж положення Статуту, які забороняють злочин геноциду, злочини проти людяності, воєнні злочини, злочин агресії, розглядаються нині як звичаєва норма міжнародного права, що неодноразово підтверджували міжнародні судові органи. Отже, їх характер як злочинних згідно зі статтею 18 Конституції України не залежить від приєднання України до Статуту та набуття ним чинності. Можна погодитись із тим, що назви статей 437¹ - 438⁶ мають нестандартний (з точки зору законодавчої техніки чинного КК) вигляд, однак такий підхід має принциповий характер, оскільки
---	--	---

		формулювання «злочини проти людяності» та «воєнні злочини» є не просто технічними назвами певних видів поведінки, але й сигналізують про їх надзвичайний характер з точки зору міжнародного співтовариства. Ті статті, які передбачені нині у розділі XX Особливої частини КК, та які пропонується зберегти у законопроекті (статті 437, 438, 442 КК), різною мірою зазнають істотних змін з точки зору їх змісту (зміна змісту правової норми, яка передбачена відповідним положенням) та форми (зокрема, зміна структури диспозиції статті).
8. Верховна Рада України постановляє: I. Внести зміни до таких законодавчих актів України: 1. У Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25 — 26, ст. 131 із наступними змінами): ... 18) статтю 438 викласти у такій редакції: ... 19) доповнити статтями 438¹ — 438⁶ такого змісту: ...»	Генеральна прокуратура України Окремі формулювання, зокрема «збройний конфлікт не міжнародного характеру», «серйозна небезпека для здоров'я особи», «спорадичні акти», «серйозна шкода», «належне судочинство», «відсутність нагальної військової необхідності», «власна країна», «зайві фізичні страждання» тощо, потребують розкриття їх змісту у кримінальному законодавстві України та/або приведення їх у відповідність до понятійного апарату, який вже застосовується. Міністерство внутрішніх справ України	Не враховано. Поняття, на необхідності визначення яких наголошується, є поняттями міжнародного гуманітарного права, а не кримінально-правовими. Відповідно, їх зміст не повинен визначатись в КК.

	Звертаємо увагу на те, що законопроект потребує редакційного доопрацювання в частині точності використання термінології, а також приведення запропонованих законопроектом нових термінів чи назв у відповідність до термінології, яка використовується в КК України, оскільки такі порушення нормопроєктувальної техніки, на нашу думку можуть призвести до неоднозначного тлумачення та застосування норм КК України на практиці. Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України Оціночні поняття, зокрема, такі як «серйозної шкоди їх здоров'ю», «будь-які інші види сексуального насильства, що є іншим серйозним порушенням міжнародного гуманітарного права» та інші, що застосовуються в проекті Закону, потребують уточнення.	
9. Верховна Рада України постановляє: І. Внести зміни до таких законодавчих актів України: 1. У Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради	Генеральна прокуратура України Редакція пункту 1 розділу III «Прикінцеві та перехідні положення», яким передбачено, що «положення частини третьої статті 3 цього Кодексу не	Не враховано. Відповідність принципу правової визначеності прямої криміналізації діянь за міжнародним правом та кримінального переслідування осіб на цій правовій підставі

України, 2001 р., № 25 — 26, ст. 131 із наступними змінами): ... 24) доповнити «Прикінцеві та перехідні положення» розділом III такого змісту: «Розділ III 1. Положення частини третьої статті 3 цього Кодексу не виключають, що геноцид, агресія, злочини проти людяності та воєнні злочини визнаються злочинами за міжнародним правом. ...»	виключають, що геноцид, агресія, злочини проти людяності та воєнні злочини визнаються злочинами за міжнародним правом», не відповідає приписам пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України, згідно з якими виключно законами України визначаються діяння, які є злочинами, та відповідальність за них.	прямо підтверджена в постанові Великої палати ЄСПЛ: постанови Великої палати ЄСПЛ у справі <i>Kononov v. Latvia</i> (2010): «213. Відповідно, Європейський Суд вважає, що до травня 1944 р. воєнні злочини визначалися як діяння, що суперечать законам та звичаям війни, і що на той час в міжнародному праві були сформульовані основні принципи переслідування за їх вчинення і дано широкий перелік діянь, які є військовими злочинами. У держав було, щонайменше, право (якщо не обов'язок) вжити заходів для покарання фізичних осіб, що вчинили ці злочини, в тому числі на підставі норм про відповідальність командирів. Тому під час Другої світової війни і після неї міжнародні і національні суди здійснювали переслідування військовослужбовців за воєнні злочини, вчинені під час Другої світової війни. 237. Дійсно, Кримінальний кодекс 1926 року не містив відсилань до міжнародних законів і звичаїв війни (як і в справі «К.-Н.В. проти Німеччини»), а ці міжнародні закони і звичаї не були офіційно опубліковані ані в СРСР, ані в Латвійській РСР (як і в згаданій вище постанові Великої палати Європейського Суду у справі «Корбей проти Угорщини», § 74-75). Однак цьому не можна надавати вирішальне значення. З висновків, викладених вище, в пункті 213 і в пункті 227 цієї постанови, ясно випливає, що в 1944
---	--	---

		році міжнародні закони і звичаї війни самі по собі були достатньою підставою для притягнення фізичних осіб до кримінальної відповідальності. 243. Відповідно, кримінальне переслідування заявника (і, згодом, винесення йому обвинувального вироку) в Латвійській Республіці, яке ґрунтувалося на положеннях міжнародного права, що діяли в момент вчинення ним зазначених дій, не можна вважати непередбачуваним”. 3. У справі <i>Streletz, Kessler and Krenz v. Germany</i> (2001) Велика палата ЄСПЛ не ставила попередню тезу під сумнів ані взагалі, ані в контексті цієї конкретної справи: 51. У світлі вищезазначених принципів, що стосуються сфери здійснюваного їм нагляду, Суд зазначає, що в його завдання не входить винесення рішень щодо індивідуальної кримінальної відповідальності заявників, чим, в першу чергу, займаються суди всередині країни. До компетенції Європейського Суду входить встановлення, з точки зору пункту 1 статті 7 Конвенції, чи були дії заявників під час їх вчинення правопорушеннями, визначеними з достатнім ступенем доступності і передбачуваності правом НДР або міжнародним правом (якби ЄСПЛ вважав, що міжнародне право в принципі не
--	--	---

		відповідає критерію передбачуваності, він би мав піти шляхом обмежувального тлумачення статті 7(1) ЄКПЛ та вказати, що згадка в ній про міжнародне право відтепер нерелевантна). 87. Суд вважає, що державна практика начебто політики охорони кордони НДР, яка кричущим чином порушує права людини і перш за все право на життя, що є найвищою цінністю в міжнародній ієрархії прав людини, не може бути виправдана на підставі пункту 1 статті 7 Конвенції. Така практика, що позбавила законодавство, на яке вона повинна була спиратися, змісту і нав'язана всім органам НДР, включаючи її судові органи, не може характеризуватися як «право» для цілей статті 7 Конвенції (у даному положенні ЄСПЛ йде ще далі, аніж відповідне положення законопроекту, останнє говорить лише про те, що міжнародне право може бути автономною правовою підставою для визнання діяння злочинним, а ЄСПЛ говорить про те, що міжнародне право може нейтралізовувати правові ефекти національного законодавства і це бути відповідати критерію передбачуваності).» Максимальна точність у відображенні норм міжнародного права на національному рівні принципово важлива у випадку із злочинами, відповідальність за які пропонується передбачити в розділі XX
--	--	--

		Особливої частини КК. Мова йде про злочини, щодо яких може здійснюватись юрисдикція за універсальним принципом та стосовно яких у держав існують зобов'язання із запобігання безкарності. Відповідно, будь-який мінімальний відступ від суті норм міжнародного права при їх імплементації може матиме наслідком порушення відповідних міжнародно-правових зобов'язань. Значення звичаєвого міжнародного права для правової системи України урегульовано в статті 18 Конституції України, про що свідчать правові позиції КСУ, викладені ним у п. 2.2. мотивувальної частини Висновку у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) від 11.07.2001 року: «Відповідно до статті 18 Конституції України зовнішньополітична діяльність України ґрунтується на загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права. Одним з таких принципів є принцип сумлінного виконання міжнародних зобов'язань, який виник у формі міжнародно-правового звичаю «<i>pacta sunt servanda</i>» ще на ранніх стадіях розвитку державності, а нині дістав своє відображення у численних міжнародних
--	--	--

		угодах. Як загальновизнане правило поведінки суб'єктів зазначений принцип закріплено у Статуті ООН, в преамбулі якого підкреслюється рішучість членів ООН «створити умови, за яких можуть дотримуватися справедливості і повага до зобов'язань, що випливають з договорів та інших джерел міжнародного права». Статут фактично відтворює переважну більшість положень, що визначають злочини, саме названих та інших конвенцій, до яких приєдналася Україна. До того ж положення Статуту, які забороняють злочин геноциду, злочини проти людяності, воєнні злочини, злочин агресії, розглядаються нині як звичаєва норма міжнародного права, що неодноразово підтверджували міжнародні судові органи. Отже, їх характер як злочинних згідно зі статтею 18 Конституції України не залежить від приєднання України до Статуту та набуття ним чинності».
--	--	---

2. Враховані зауваження (пропозиції)

Редакція частини проекту акта, до якої висловлено зауваження (пропозиції)	Найменування органу виконавчої влади, що подав зауваження (пропозиції) та їх зміст	Спосіб врахування
1. Верховна Рада України постановляє: І. Внести зміни до таких законодавчих актів України:	Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України	Враховано частково. Підпункт 3 пункту 1 розділу I проекту Закону викласти в такій редакції: 3) у статті 49:

1. У Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25 — 26, ст. 131 із наступними змінами): ... «3) частину п'яту статті 49 викласти у такій редакції: «5. Давність не застосовується у разі вчинення злочинів проти основ національної безпеки України, передбачених у статтях 109 — 114¹, катування (частина четверта статті 127) або злочинів проти основ міжнародного права, передбачених статтями 437 — 438⁶, 442 цього Кодексу.»	Частину п'яту статті 49 проекту Закону пропонуємо доповнити абзацом такого змісту: «Щодо тяжких та особливо тяжких злочинів, вчинених на тимчасово окупованій території України, перебіг давності зупиняється з моменту вчинення таких злочинів. У зазначених випадках перебіг давності відновлюється з дня з'явлення особи із зізнанням, її затримання або повернення тимчасово окупованої території під загальну юрисдикцію України.»	частину другу доповнити новим абзацом такого змісту: «Щодо тяжких та особливо тяжких злочинів, вчинених на тимчасово окупованій території України, перебіг давності зупиняється з моменту вчинення таких злочинів. У цих випадках перебіг давності відновлюється з дня з'явлення особи із зізнанням, її затримання або з часу офіційної деокупації відповідної території (втрати чинності законодавства України про відповідну тимчасово окуповану територію України).» частину п'яту викласти у такій редакції: «5. Давність не застосовується у разі вчинення злочинів проти основ національної безпеки України, передбачених у статтях 109 — 114¹, катування (частина четверта статті 127) або злочинів проти основ міжнародного права, передбачених статтями 437 — 438⁶, 442 цього Кодексу.»
2. Верховна Рада України постановляє: I. Внести зміни до таких законодавчих актів України: 1. У Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25 — 26, ст. 131 із наступними змінами): ...	Генеральна прокуратура України Положення щодо запровадження кримінальної відповідальності «за вилучення тканин або органів для трансплантації» не відповідають приписам Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині», який вводиться в дію з 01 січня	Враховано. У абзаці одинадцятому підпункту 18 пункту 1 розділу I проекту Закону слова «тканин або органів» замінити словами «анатомічних матеріалів».

18) статтю 438 викласти у такій редакції: «Стаття 438. Воєнні злочини проти осіб ... 2. Створення у зв'язку з міжнародним збройним конфліктом чи збройним конфліктом неміжнародного характеру небезпеки для життя особи, що перебуває під захистом згідно з міжнародним гуманітарним правом, або серйозної небезпеки для здоров'я такої особи шляхом: ... 2) вилучення тканин або органів для трансплантації, за винятком випадків взяття крові або шкіри для використання в терапевтичних цілях згідно із загальноприйнятими медичними нормами та за наявності добровільної явної попередньої згоди особи; ...»	2019 року (окремі його положення набрали чинності з 24 червня 2018 року).	
3. Верховна Рада України постановляє: I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:	Генеральна прокуратура України Положення абзацу другого пункту 2 розділу III «Прикінцеві та перехідні положення», яким запропоновано, що	Враховано. Абзаци п'ятий-сьомий підпункту 24 пункту 1 розділу I проекту Закону виключити.

1. У Кримінальному кодексі України (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 25 — 26, ст. 131 із наступними змінами): ... 24) доповнити «Прикінцеві та перехідні положення» розділом III такого змісту: «Розділ III ... 2. Якщо діяння на момент його вчинення визнавалось злочином геноциду, агресії, злочином проти людяності або воєнним злочином за міжнародним правом та за законодавством України про кримінальну відповідальність, час його вчинення визначається за правилом, передбаченим частиною третьою статті 4 цього Кодексу. Якщо діяння на момент його вчинення визнавалось злочином геноциду, агресії, злочином проти людяності або воєнним злочином за міжнародним правом, але ще не визнавалось таким за законодавством України про кримінальну відповідальність, то для цілей останнього часом його вчинення вважається час набрання чинності законом України, що встановив	«якщо діяння на момент його вчинення визнавалось злочином геноциду, агресії, злочином проти людяності або воєнним злочином за міжнародним правом, але ще не визнавалось таким за законодавством України про кримінальну відповідальність, то для цілей останнього часом його вчинення вважається час набрання чинності законом України», суперечать статті 58 Основного Закону України, якою передбачено, що закони та інші нормативно-правові акти не мають зворотної дії в часі, крім випадків коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи. Ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення.	
--	--	--

кримінальну відповідальність за нього. У таких випадках притягнення особи до кримінальної відповідальності за обвинуваченням у вчиненні одного чи декількох із зазначених вище у цьому абзаці злочинів здійснюється Генеральним прокурором, його заступником або керівником регіональної прокуратури в межах його повноважень. ...»		
---	--	--

Міністр

Павло ПЕТРЕНКО

«__» _____ 2018 року

ВНУТРІШНІ ВІЗИ
до проекту Закону України
«Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо
забезпечення гармонізації кримінального законодавства
з положеннями міжнародного права»

Заступник Міністра

Іванна СМАЧИЛО

Директор
Департаменту з питань
правосуддя та національної безпеки
Олійник

О.М.

Заступник директора департаменту –
начальник Управління кримінальної
юстиції

І.М. Фесенко

Заступник начальника управління –
начальник відділу кримінальної юстиції
Якимчук

Т.І.

Заступник начальника

відділу кримінальної юстиції

С.Г. Цаплій

Головний спеціаліст
відділу кримінальної юстиції

Д.М. Стадник